

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KOZLÓNYA.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve:

Egy évre 10 frt — kr. 1/2 évre 2 frt 50 kr.

Fel évre 5 „ — „ Egyes szám 10 „

Előfizetési pénz minden közlemény

Fülpapírral, Vécsey-ház földszintjén

a szerkesztőségbe bérmentve küldendők.

Előfizethető helyben:

Telegráf K. Lajos könyvkereskedésében a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Hirdetési díj:

Ötásbajos peitisorért 5 kr.

Nagyobb terjedelmű, mint szintén több

izibelt hirdetések, alkalmi szerződés

olcsóbb árért.

Bélyegdíj: minden beiktatásért külön

30 kr.

„Nyit-tér”-en megjelölt közlemény öt-

hasásb sorra 15 kr.

Név- vagy bérmentesül beküldött kéz-

iratok nem vetnek tekintetbe. — Ugy

szintén kéziratok sem adnak vissza.

Arról a nagy vásárról.

Bezárult tehát a kapu. Az a csillogó fény s a nagy látványosság nem csalogatja többé az emberiséget. Az a milliókra menő kincs nem csiklandozza ezután az ember érzékét. A vásárnak vége. A bécsi kiállítás nincs többé. Egy fényes lappal gazdagabb a világ-történet.

Jól esik vissza emlékezni arra a nagy vásárra, hol a föld lakóinak legbecesebb kincsei együtt valának. A teremtől ész s a kézműipar egyaránt remek műveket állított fel ott. A tudomány, művészet, ipar bemutatja legújabb és legbecesebb vívmányait.

Alkalom adatott mindenkinek, hogy az emberi munka és szorgalom termékeinek megismerése és tanulmányozása által gyarapítsa ismereteit. Le kellett borulnunk az emberi ész hatalma előtt.

Magyarország népe kellően is felhasználta a kedvező alkalmat, a mennyiben aránylag hazánk adott legtöbb látogatót a kiállításnak.

Vajha ennek kellő hasznát is vehetnők!

Sokat tanulhatunk ott, de még tanulságosabb lett volna a kiállítás, ha a rendezők kellő időben gondoskodnak oly segédesszövegekről, melyek segítségével könnyen áttekinthetett volna a látogatót a látott tárgyakról.

De ez nem történt. Így nem szákmányolhatta ki egy kíváncsi néző az ész remekének e halmazát, mint azt kedvezőbb körülmények közt tehetné volna. Óriási volt a tömeg, s ebből kellett temérdek utánjárásal kivágotni kinek-kinek, a mit különösebben akart megismerlenni.

A kiállításra visszagondolva, jól esik lelkünknek, hogy nemzetünk képviselése ennyire is sikerült. A kiállítás eszméje nálunk még új volt, s egyeseknek fáradságos utánjárása kellett ahhoz, hogy ennyit is vihessünk a világpiacra. Más országból minden értékesebb tárgyat, minden nemű csillogó dolgot oda vittek, s ez meg is tette a szemlélőre a hatást. Mi nem mutattuk ki minden tehetőségünket, s mégis a magyar osztály a műveltebb állampolgárok kiállításainak méltó vetélytársa volt.

Távol legyen tőlünk, mintha a nemzeti elbizakodást akarók éleszteni. Nem. Bevalljuk, mert hi-zen tagadni nem lehet, hogy mi nem állunk mindenben európai színvonalon, még sokat kell tanulnunk a külföldtől.

De megmutattuk azt, hogy van képességünk és erőnk a haladásra, s a közkiállításban volt remek művek látása pedig csak ösztönzést szolgálhat ránk

nézve, hogy nemcsak azokhoz hasonlókat, hanem azoknál még tökéletesebbeket hozunk létre.

Elvitáztatlanul meggyőződhetünk most a kiállításban, hogy nagy feladat váránk: dolgozni kitartó szorgalommal.

Csak így számíthatunk, mint nemzet, tartós és virágzó életre. Csak így biztosíthatjuk legelőszérűbben a művelt világ állandó rokonszenvét a magunk számára. Így lehetünk nagygyá, művelté. Mert ezután már a munka üdvözíti az emberiséget.

Magyarországnak egyébiránt már eddig is megvan a haszna a kiállításból.

Jól tudjuk, hogy ismertek meg osztrák „barátaink” a világgal akkor, a midőn nekünk — szólni sem volt szabad. Vad, eszeveszett és művelődésre képtelenné hirdettek bennünket, sőt a hazai német lapok sem szégyelltek kimondani, hogy mi barbárok vagyunk. Téves és utál tot gerjesztő hírek keringtek rólunk világszerte.

És most sikerült meggyőznünk a művelt világot, hogy eddig csak költött dolgok után itéltek és ismertek meg bennünket. Megmutattuk, hogy mi képesek vagyunk versenytársaik lenni.

Más szemmel tekintenek most már a külföldről reánk. Azon a nagy vásáron kiküzdöttük, hogy mi is számbavehető nép vagyunk. Kezdi átlátni, hogy nem igen nagyított a költő, midőn azt mondá:

„Ha a föld isten kalapja:

Magyarhon bokréta rajta:

Csak el ne felejtjük, hogy nagygyá, erőssé és szabaddá csupán a — munka tehet bennünket.

Ezt tanulhattuk mi a kiállításból. S ha ezt megértettük, akkor ránk nézve valódi és nagy jótétemény volt az a nagy világvásár.

És most fordítsunk egy lapot az emberiség történetében. A kiállítás már csak a múlté. De e multra építhetjük fel a jövőt.

Itt van az a kor, midőn a magyar példabeszéd szerint az ember többet tehet észszel, mint erővel.

— Országgyűlés. Bittó István, a képviselőház elnöke a haz utasokra megkezdése

végzett nov. 8 déli 12 óra összehívja a képviselőket nyilvános gyűlésre.

— A balközép vezetők Győzty és Tisza

Kálmán már a fővárosba érkeztek, s megkezdtek a baloldali kör új helyiségét, mely kielégítőnek mutatkozik.

— A közkiállítás Décsben tegnapielőtti egy-

széri ünnepélyességgel zárattott be. Hanem aztán az osztrák hivatalos lap tévé fel a koronát. A szombati számban a kitüntetések

hosszu névsora foglaltatik. Ezek a szerencsések leginkább osztrákok. Különösen az udvar köréből, s a magas herczegek közül nyertek kitüntetést, de hogy ezek mit tettek? — arról ugyan senki sem tud semmit. A kiállítás fő igazgatójáról, a szorgalmas Schwarzbörösi is megemlékeztek. Magyarországról ezek nyertek kitüntetést, a legelsőbb elismerést nyerte báró Sina Simon; a harmadosztályú vaskorona-rendet a díjak elengedésével: Farkas-Viktorovics Lajos a horvát kiállítás vezetője, Németh Imre a magyar kiállítás biztosa, Paget John erdélyi nagy birtokos, dr. Rémer Flórián múzeumi ör, dr. Szabóky Adolf realiskolai tanár, Lechner Lajos, a mun. bank igazgatója és Posner K. Lajos udv. papirkereskedő; — a Ferencz-József-rend lovagkeresztjé: Falk Zsigmond a budapesti könyvnyomda-részvény-társulat igazgatója, dr. Szyeteny Miklós a budapesti kereskedelmi s iparkamara titkára, Dozsvald J. a budapesti hengermalom igazgatója, Mosch Károly illatszeryáros, Wágner László műegyetemi tanár; végül az arany érdemkeresztet a koronával: Lukács Ábel a horvát osztály felügyelője, Pyrkler István a magyar osztály mezőgazdasági csoportjának felügyelője s Liber József a kiállítás magyar közokt. osztályának felügyelője.

— A képviselőháznak gyása van. Kosztolányi Károly a nyitrai verbeói vál. kerület képviselője s a közokt. ügyészség oszt. tanácsosa meghalt. Ma délután temették el. Béke porainak!

— A budapesti bank tegnapielőtti gyűlésén kimondta, hogy — liquídál.

— Az osztrák birodalmi tanács holnap nyitattik meg. Az ellenzék számát csak 100-ra teszik. A lengyelek a kormányval szavaznak.

— Párisból távirják, hogy a többség minden töredéke megegyezett abban, hogy MacMahon előki hatalma meghosszabbítását bizonytalan időtartamra; némelyek élethosszig, mások csak hat-tíz évig akarják. MacMahon csak hosszabb időre és alkotmányos biztosíték mellett késsz elválalni a meghatalmazást.

— Szent a béke. Ausztria-Magyarország és Türökország közt az egyetértés helyreállt, mint ezt Konstantinápolyból tegnapielőtti kelet-távirják. A porta amnesztiát adott az Ausztriába menekült boszniaiaknak.

Csokonai.

Debreczen, nov. 3.

(*) Ha igaz az, hogy történelmében él a nemzet: akkor őrizzük meg a történet egyes kiváló alakjainak emlékét s emlegessük azt az ifjú nemzedék előtt, hogy igyekezzenek az ősköz-műtől lenni.

Debreczen városának kiváló tisztelettel kell viseltetni egykori nagy fia, Csokonai emléke iránt. Él is a tisztelet, minek fényes tanúbizonyossága az hatalmas szobor, mely Debreczen város nemes gondolkodású polgárainak áldozatkészsége s a költő emléke iránti határtalan tisztelet folytán jött létre.

Nincs is arra szükség, hogy itt a kegyelet ébreszkül Csokonai emléke iránt.

— Van elegendő élelmi szerük ez utra? kérde tőlük.

— Eh, Sir, mi egész galambpástétomot viszünk magunkkal.

— Mit? önök galambpástétomot visznek? Az ördögbe is, hisz ez lehetetlen!

— Lelkemer, — viszsonzá Tandy — mi galambpástétomot viszünk az utra. De ám te-kintse meg.

— Igen, Sir, — szólt Darby is — én a sirályokat, — veszmadarakat összefogdosztam; Tandy pedig és Chouchow kitűnő pástétomot készítettek belőlük.

Herbert szívből nevetett a vig fiuk nyomorult csemegéjén.

— De mégis! Hogyan tudtak önök sütni?! — Kérde szigorúan a hadnagy. — Hiszen már három hete, hogy a süttő kemenceje el van rontva.

— Könnyen, Sir, mi ugy süttöttük meg, hogy a nagy hajóústben föni engedtük a madarakat.

— Nos, ifjak, — szólt most nevette Herbert — miután jól kikacagtam magamat az önök pástétomból, elvagyok határozva önök emlékére ez utra megbömbölni. Menjenek amoda belébe a völgybe s a nagy sziklafal tövében egy kosarat fognak találni, melyet önöknek engedek át. A kapitány, az orvos és én a völgyben akartunk ebédelni s ki is küldök már ebédünket a kosárban; de tervünk megváltozott s mi a hajón maradtunk, mert csak délután megyünk a völgybe egy kis szemlélszatra. Vigyázzanak minden tettükre, mert sarkukban leszünk mindig.

A három apród vigan távozott. Midőn egy másik visszahívás ellen a távolság által kellőleg biztosított magukat, Tandy haditancsra hívta meg társait.

— Kár, hogy fegyvert nem hoztuk magunkkal, — mondá Sommers — itt könnyen löhetünk volna valamit vadat.

— Ah, deha, — felelé Darby, ki mináltán mindkettőt erőben fölülmutta, ezek máháját és terhet is magára vállálás s csakugy nyugótt a kosár cipelőse alatt — én azt hiszem,

Csak azt akarjuk ez alkalommal emlékeztetnie hozni, hogy Csokonai születésének százados évfordulója s hó .7-kén lesz.

Emlékezzünk, emlékezzünk neki! Debreczen városa nem feledheti el nagy költőjét. Meg kell arról emlékezni ez alkalommal is.

A főiskolai felsőbb tanuló ifjuság önképző társulata — mint tudjuk — minden évben szokott magán körben ünnepélyt rendezni Csokonai születésének emlékére.

Bajosan lehet kilátásunk arra, hogy a város lakossága külön ünnepélyt rendezzen.

Ugy kellene tehát a dolgot intézni, hogy az ifjuság önképző társulata egész nyíltan tartson ünnepélyt a költő születésnapján, hogy abban a város kegyeletes polgársága is részt vehessen.

Száz éve, hogy az a fényes csillag kigyúlt az égen. Nehány nap múlva száz éve, hogy Csokonai, korának legnagyobb magyar költője született.

Ne engedjük a napot nyomtalanul eltúnni felettünk.

Adózzunk a nagy férfúnak a kegyeletes megemlékezés adójával.

Miként történjék ez? — annak fejtegetése egyelőre nem tartozik ide. Részünkrol csupán a figyelmet óhajtottuk e körülményre irányozni.

Önmagunkra volna szegény, ha nagyjainkat elfelejtőnk!

Csokonai a miénk volt. Emlékezzünk meg tehát arról, hogy ő veleg a gondviselés ezeltől száz évvel ajándékozta meg édes hazánkat.

Realiskolánk.

A debreczeni felekezeti nélkülföldi realiskola megnyitása alkalmával (november 3-án) tartott s általunk jelzett beszédek közül adjuk a következőket:

Kovács Lajos polgármester e beszéddel nyitotta meg a realiskolát:

Milyen tisztelet gyűlekezett! Debreczen város közönsége, megterve a haladó kor kívánalmait; tapasztalva a társadalom általok el-kában, az egyesek a társadalom általok elfoglalt tért hasznosan csak úgy tarthatják meg, ha a pályát, melyet életfeladatul választottak, szakavatottan és szorgalmasan művelik; és épen e tekintetből az észlelt szükséglet némi pótlására közgyűlésében, a létező tanintézetek mellé, a kor kívánalmainak megfelelő hét, illetoző nyolcz osztályú főrealtanodának — mely jelenben csak négy osztályalvan rendeztetik be — felállítását elrendelte.

Megkönnyítette ezen tanodának életbe-lephetését a tisztántúli főtiszteltetű egyházkerületnek szívelyes jóakarata, miszerint a szükséges tantermetek, és taneszközöknek használata idejelenben átengedte.

Ily előzmények és körülmények között a városi közgyűlés által megbízott küldöttség a pályázatok közül a tanár urakat, jelesen Kiss József urat a magyar nyelv és irodalom; Divald József urat németnyelv és irodalom; Kolarics Mihály urat a vegytan; Závodszi Adolf urat a térta és térta rajz; Sárói Szabó Pál urat

a szabad kézirattanári székre megválasztotta; az igazgatótanárságot pedig, melyhez ezáltal a matematikai tanszék csatolattott, felkérésünkre Tóth József tanár ur ideiglenesen elvállalta, végre a francziányelv tanítását P. Nagy Sándor, a tornaszati és széprási oktatást Orvényi Vilmos tanár ur vállalták el. Felemlítendőnek vélem, hogy Kolarics Mihály és Závodszi Adolf urak az általok elvállalt tanszékelt, csak 1874. október elején fogják átvenni; a tanár-gyűlés azonban ez iskolai évben dr. Zeizli Dániel és Pap József urak által adatnak elő.

Ezerint van szerencsém a tisztelt tanár urakat bemutatni, és őket tanári székeikbe ezennel beiktatni.

Nagyk és állandók azon áldozatok, melyeknek évenkénti teljesítését Debreczen város magára vállalta.

Nagyk ezek, mert a realiskola nem ön, hanem közérdektől intézet, mely mindenki előtt valláskülönbség nélkül nyitva áll.

Ezen áldozatok szellemi kamatának megtérülé mennyisége a tanárok és tanulók összműködésében rejlik és attól feltételeztetik.

Neveljék tehát és oktassák tanár urak tanítványait; neveljenek azokból a hazát híven szerető s ezért áldozni kész honpolgárokat, a társadalomnak szorgalmas és értelmes tagokat. Ti pedig növendékek, felhasználva az alkalmat, saját kiképzéteketek szorgalmatokat által segítsétek elő.

Igen tisztelt tanár urak! a realiskolát eszerint megnyitottam nyilvánván: annak szellemi vezetését bizalommal teszem le önök kezébe.

Hazánknak, s ebben városunknak is ereje a jövő nemzedékben rejlik; ez erőnek azonban hatálya nem a tagok számától, hanem azok képzettségi fokozatától függ; a képzettségi fokozat pedig aszerint emelkedik, vagy száll alább, a mint a tanintézet a tudományok fejlődésével egyenlővé tart, vagy megállapodik; a mi is a tanintézetnek felvirágzását vagy elmaradását vonja maga után; eszerint a folytonos haladást ajánlom.

Ily felhóss mellett, de egyszersmind teljes bizalommal adom át ezen főrealtanodának szellemi vezetését tisztelt tanár uraknak; kérvén a gondviselést, hogy önöket sokáig étesse.

Tóth József igazgatótanár beszéde nem lévén előre fogalmazva, annak közlését sajnálattal bár, de mellőznünk kell.

Vidéki lapszemle.

¶) A győri „Szabad Polgár”, az országgyűlés küszöbén című cikkében — melyet Deák Ferencnek ajánl — utal a nyomorult helyzetre, melybe az ország sünyit, kimutatva azt, hogy minden iszonyu teher a 67-iki Deák-spekuláció itkos következménye, arra szólítja föl Deák Ferencet, tegye szívére kezét, szálljon önmagába, lássa be már végre, midőn a végleges elbukástól csak a könyörülő isten őr-galms menti meg a hazát, hogy a bukást az ő csökönys elvált s már veszdly nélkül pillanatra sem tartható politikája okozta. ... gondolja meg ezt egyszer hazafias érzeléssel s aztán lépjen bátran a király elé s mondja meg neki azt, hogy a magyar nép veszendő félben, hogy szellemileg lenyűgözött, anyagilag tönkre van téve, — hogy szabad akar lenni Bécstől és minden irányban, hogy Magyarország nem kívánja föntartani a 67-diki kárhözátos szerződést. — E pár szóval a nép szíve verését tolmácsoló a „Szabad Polgár”. Vajha hiába nem írta volna into sorait.

— A „Pécsi Figyelő” a hivatalos seprnyél és Darcie Darby szegénylene olyat bírn. Azt is meg kell vallanom, Sirs, hogy nagy bátorság kellett az önök részéről ahhoz, hogy ily lábakra bízták kedves kis tetemeiket, az általam czipelk kósrá terhet nem is említve.

A két ifju le volt főzve. Darby most büszkén egyenesítette ki maga elé egyik lábát s hátravágott fővel mondá:

— Urak, szabók, ide tekintsetek; ezt lábunk nevezik!

Tandy kelletlenül bár, de mégis nevetett; belátta, hogy Darby öt izom és erőben fölül-mulja, de egyszersmind vigasztalta az a tudat, hogy képzettségben megint ő áll Darby fölött.

Sommers egyszerűen azt mondta, hogy az ily számár összehasonlításoknak legkisebb részben sem barátja.

Darby-nak igen tetszett az, hogy két baj-társa elismerte testi fölényét s jökdével hur-czolta tovább a podgávszt.

Tandy most odasompolgott Darby-hoz s ajánlkozott, hogy a máhából ő is visz egy részt.

— Csak menjen ön előre, mr. Tandy — szólt emez, — majd elbrom én magam is. S ezzel jö kedvel s hosszú léptekkel hágtott szik-láról sziklára és mindig fölbe.

— Sommer ur — szólta meg a ravasz Tandy barátját — Darby barátunk kitűnő fiu, de egy hibája van s ez az, hogy olykor-olykor éhségi rohama vannak s faláksági düh lép meg, mi aztán emlékező tehetőségére is káros befolyással van. Mig én tehát előre megyek s jö utat keresek a béczeromra, addig önnek szemmel kell tartani szerencsétlen Darby barátunkat. Ha ön nem vigyáz s az ő perczé megjött, egy pillanat alatt fölemészti összes édesármunkat s mi koplalhatnánk; neki is nagyon fája az, hogy így megkósorított bennünket, de mit használja ez nekünk. De im itt jön. En tehát előre megyek, ön pedig vigyázzon barátunk minden mozdulatára.

(Folyt. következik.)

TÁRCZA.

„VÉSZMADÁR.”

— Regény a tengerészleletről, három kötetben. —

Irta a „Rockingham” szerzője.

Fordította Kompolthy Tivadar.

Előh. kötet. — II. rész.

(7-ik folytatás.)

Az ő ajkai csak szive bálványá nevéét ejtették volna ki. Mert őszinte volt benne a lélek s a mit szíve érzett, azt nyíltan mondta ki ajka.

Merengéséből három apród ébresztette fel. Ezek, kis távolságra tőle, heves vitaközlést kezdtek. Ugyázták, valami tervet török fejtek.

Midőn az elsőhadnagy észreverte őket, elhallgattak s a tiszteletteljes félelem bizonyos, nemével közledelek parancsnokuk felé. Még akkor is kölesönös fejbölgatást, szemintések s vállvonásokkal folytatták a néma vitaközlést, mikor már majdnem előtte állottak.

Herbertnek nem kis fáradságába került, hogy nyugodtan elnézta a három kényeres pajtás zavarát. Nagyon jól ismerte bolondos tréfák utáni vágyukat s így alig győzte már bevárni, hogy mi süll ki újra.

A fiuk végre egyet köhintve megálltak előtte s kitölték maguk elé szónokul Tandyt. Tandy kezét barette-jéhez emelte föl, tiszteltet s szólni kezdett:

— Sir, engedje meg, hogy én, Darby és Sommers kis sétát tehessünk itt a parton. A munkánk vége van s azt hiszem, ha vacsoránkat a hajón vagy a parton költjük el, az tükletesen egyre megy. Alkonyatkor ismét visszatarunk.

1873. évi november hó 4. kedd. Folyó évi november hó 4. kedd. den reggel 9 órakor szűn és ezel szűnőrák, gyűrtök, láncok, ruháimuk fogunk elárvertetni. Mikloscz szegények a Fiumei-úton laknak. 606 1 — 604 1 —

